

Nie je nás priveľa

„Ludia zaberajú na Zemi veľmi málo miesta. Keby tie dve miliardy obyvateľov, ktorí zaľudňujú Zem, stáli trochu natlačení ako na tábore ľudu, ľahko by sa vošli na námestie dvadsať míľ dlhé a dvadsať míľ široké. Ľudstvo by sa mohlo vtlačiť na najmenší ostrovček Tichého oceánu.“

Antoine de Saint-Exupéry

Keby sa každý mohol stať na chvíľu Malým princom, bezprostredným, úprimným dieťaťom, ktoré je obrazom lásky k drobnostiam, zodpovednosti za svoju malú planétu, za červenú ružu či ovečku v krabici – jednoduchosti pre „dospelácke spoločenstvo“. Keby aspoň raz každý z nás pochopil, že drobnosti a jednoduchosti sú základom celého bytia a keby každý z nás raz pocítil lásku k obyčajnej všednosti, sedej „bezvýznamnosti“, tichej úprimnosti, hneď by bol svet krajší.

Ak by každý človek raz mohol byť sám so svojou malou planétou, ovečkou v krabici, červenou ružou a pozorovať západy slnka štyridsať-trikrát za deň, možno by si nikdy neuvedomil, že je sám vo svojej samote, že je smutný a niečo mu chýba. Netušil by, že vo vesmíre sú ešte miliardy takých ako on. Sú tam stáda ovečiek a celé záhony ruží. Nemyslel by na to, že niečo nie je v poriadku, niečo mu chýba, bol by spokojný s tým, že je sám, že má na planéte poriadok a že tá ruža kvitne iba pre neho a on ju polieva, aby preňho kvitla stále.

Byť Malým princom je iba rozprávka, je to sen. Nik nemá svoju planétu, ale máme ju všetci – našu spoločnú Zem a ona má nás – miliardy ľudí a každému dáva kúsok svojho tela, kúsok šťastia pre život, chová nás, odieva nás, vzdeláva, pretože je prameňom poznania, života a všetko, čo má, ponúka plným priehľadom, lebo ešte stále je

silná a schopná krmiť nás, odievať a vzdelávať.

Myslíme si, že nás je priveľa. Tlačíme sa, dusíme navzájom a nie sme spokojní s tým, čo máme. Chceli by sme každý svoju planétu, kde by sme dýchali a mali všetko iba pre seba. Tam by sme možno pochopili, že mať všetko nie je dôležité. Dôležité je radowať sa z toho, čo máme. Ak sa naša planéta rozhodne, že je nás priveľa, ubráni sa sama a urobí koniec našej márnosti. No ľudia sa môžu správať tak, aby svojej Zemi neublížovali, a vtedy bude ona spokojná a pripravená prijať ďalšie generácie jej detí, o ktoré sa postará a bude ich formovať tak, ako to robila po stáročia. Keď vytvorila človeka, v dobách dávno minulých, nemohla tušiť, že sa on vyvinie do štádia, keď bude jej hrozbou. Poskytla mu všetky svoje zdroje, všetko, čo mala a netušila, že raz už nebude mať čo poskytnúť, pretože bude stará a vyčerpaná, no bude sa ďalej starať o ľudstvo, kým to nevzdá a nezhyne. To je jej poslaním a plní ho statočne, ale zároveň nás vystríha a napomína, aby sme jej pomohli. Tak, ako sa ona postarala o nás, tak by sme sa mali my postarať o ňu.

Každý človek na našej planéte sa rodí ako individualita, formuje sa a žije ako individualita. Každý človek je preto iný, niečím zvláštny. Každý vidí problémy okolo seba inak, odlišne ich vníma a prijíma a odlišne ich aj rieši.

Všetci však máme niečo spoločné. Ľudia sú tvory mysliace. Človek dokáže zostavovať skladačku života, počúvať, hovoriť a konať. Dokáže ovládať svoje myslenie, robiť si poriadok v slovách, vetách, pomoch. Urobí takmer všetko pre to, aby prežil a zachoval svoj rod, čo je prirodzená pudová záležitosť, ktorú sme získali pôsobením našej planéty. Myslenie nie je synonymom pudu, ale tieto dve vlastnosti sú neodmysliteľne potrebné pre našu existenciu. Kým sa človek správal viac pudovo, nemohol ohroziť planétu, ale keď svoje pudy úplne nahradil myslením, zistil, že môže mať viac, ako mal a nebol spokojný.

Na to, aby bol silnejší, začal spájať mysliace individuality a zakladal národy, štáty, mestá a vytváral systém, ktorý ho chránil a posilňoval. Každý sa zaraďoval do nejakého systému, aby nezostal sám a slabý v tvrdom boji o prežitie, ktorý už nebol bojom individualít, ale bojom systémov. Neustálym dobývaním, získavaním a ťažením človek vyčerpal planétu a spôsobil, že ochorela. Stáročiami pustošená Zem upozorňuje, že jej ubúda síl a nemôže ľudskej populácii zabezpečiť budúcnosť. Ale tak, ako poskytla priestor na zveľaďovanie ľudskému druhu, poskytla mu aj priestor na vzdelávanie.

Ľudia začali pomenúvať jej problémy a zaoberať sa ich príčinami, lebo pochopili hrozbu konca. Prirodzený pud sebazáchovy spôsobil, že sa začali otáčať iným smerom než doteraz kráčali a upúšťajú od sebazničujúcejho spôsobu života. Istým dielom svojej rozumovej danosti začali riešiť otázku našej planéty. Založili školy, ústavy, organizácie a vzbudzovali v národoch environmentálne povedomie. Práve tak nazvali – environmentálnym – ubolené prostredie okolo seba. V boji o prežitie už primárnu úlohu nezohráva získanie osobnej spokojnosti, ale jednoduchý pud zachovania života. Pud, ktorý je človeku

prirodený, aj napriek tomu, že si ho zamrežoval systémom. Systém je hradba, z ktorej niet úniku, ale zároveň pocit bezpečia, poriadku a istoty. Je zvykom a prirodzenosťou, ktorú nemáme odvahu opustiť. Ak však človek nemôže konať bez systému, mal by konať celý systém. To je tajomstvo úspechu. Nie jeden, pár alebo niekoľko ľudí, ale všetci by mali dosiahnuť istú úroveň environmentálnej inteligencie a ako systém, ktorým sa nazývame, by sme mali podniknúť kroky a poskytnúť oporu našej chorej matke – Zemi. Ešte pár rokov potrvá, kým sa nám podarí poskladať kamienky mozaiky nazvanej zdravá planéta. Musíme ešte prejsť veľkými zmenami, aby sme dosiahli stav uspokojenia s naším životom. Až popustíme zo svojich nárokov a naučíme sa všeobecnej skromnosti, naučíme sa aj ako prijímať len toľko, koľko skutočne potrebujeme. Krivka s názvom „viac a viac“ sa zastaví a vtedy si budeme môcť povedať, že žijeme „trvalo“ udržateľný život, že sme zabezpečili podmienky ďalším generáciám – našim deťom, vnúčatám, pravnúčatám.

Neapelujem na ľudí, aby sa odali extrémnemu asketizmu, i keď

celé národy tak chtiac-nechtiac žijú. V chudobe, utrpení, hlade, ale bojujú svoj boj a sú vďační za každý nový deň, šťastní, že majú možnosť svoj boj bojovať. Pokúsme sa zobrať si z nich príklad a povedať „nie“ našej konzumnej spoločnosti. Naučme sa odopierať si, lebo čoskoro to budeme nútení robiť. Poďakujme za každé nové svitanie, svoj život žime dôstojne ako ľudia, ktorí sú hrdí, že sa narodili a vidia, aký je svet krásny, môžu počúvať šum vodopádu, spev slávika, cítiť vôňu jesene...

Až raz budeme pozorovať nočnú oblohu, predstavme si, že máme svoju vlastnú planétu s červenou ružou, ovečkou v krabici a že sme skutočne šťastní, lebo vo svojej samote môžeme premýšľať o kráse života. Možno zistíme, že život na Zemi je tiež nádherný, len si ju musíme chrániť a milovať.

Júlia Šlahorová

Esej poslucháčky magisterského štúdia Environmentálnej ekológie na Katedre ekológie a environmentalistiky FPV UKF v Nitre vyšla v zbierke Rozhovory o človeku a prírode I, 2004. Vybral a zostavil prof. RNDr. Milan Ružička, DrSc.

fa“, „kríza“ alebo „prírodná pohroma“ sa v súvislosti s mimoriadnou vetrovou kalamitou v lesoch Tatranského národného parku používajú v širokom rozsahu a ľudia s rozličným vzdelaním a rôznymi záujmami vyzdvihujú vždy iný odtieň ich významu.

V systémovom vedeckom chápaní *katastrofa* je udalosť, ktorá spôsobuje väčšiu zmenu ekosystému alebo niektorého jeho subsystému, spravidla sa nedá predvídať, trvá krátky čas, vyskytuje sa zriedka, často ojedinele a jej zopakovanie tým istým spôsobom na tom istom mieste je málo pravdepodobné.

Výchrici neuveriteľnej sily dňa 19. novembra 2004 v Tatrách nemožno odolať žiadny les. Príčiny tejto katastrofy sú zložité.

Pri odstraňovaní následkov vetrovej pohromy v lesných porastoch Tatranského národného parku Slovenská ekologická spoločnosť pri SAV, ako vrcholná vedecká autorita v oblasti teoretickej i aplikovanej ekológie, odporúča vláde Slovenskej republiky:

- Rešpektovať skutočnosť, že územie postihnuté vetrovou pohromou sa nachádza v centrálnej časti Tatranského národného parku, ktorý je bilaterálnym cezhraničným slovensko-poľským národným parkom, spoločne zapísaným do svetového zoznamu biosférických rezervácií v rámci medzivládneho programu UNESCO Človek a biosféra, ku ktorému pristúpila aj vláda Slovenskej republiky. Funkcii ochrany prírody a zdravotno-kúpeľnej funkcii majú byť podriadené ostatné funkcie národného parku (rekreačné, športové, produkčné).

- Kľúčom k úspešnému a bezkolíznomu postupu odstraňovania následkov vetrovej pohromy v lesoch TANAP-u je urýchlené vyhlásenie zón A, B, C v Tatranskom národnom parku Ministerstvom životného prostredia SR, po dohode s Ministerstvom pôdohospodárstva SR.

Stanovisko ku kalamite v Tatrách

Odporúčania Slovenskej ekologickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied vláde Slovenskej republiky na riešenie následkov prírodnej pohromy v Tatrách 19. novembra 2004

Hlavný výbor Slovenskej ekologickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied na svojom rokovaní v Tatranskej Štrbe 9. decembra 2004 analyzoval príčiny a dôsledky

vetrovej pohromy z 19. novembra 2004 na lesné ekosystémy Tatranského národného parku. Členovia Slovenskej ekologickej spoločnosti si uvedomujú, že výrazy „katastro-